

Original Research

Children's Health And Rights In Cyberspace

Mohammad Taati Sereshkeh ^{1*}

Seyede Maryam Asadinezhad²

1 Master of Private Law, Department of Law, Ahrar Institute of Higher Education, Rasht, Iran.

2 General Practitioner, Private Law Faculty Member, Law Department, Ahrar Institute of Technology and Higher Education, Rasht, Iran.

Article ID: ahrar-45879

<p>Received: June 4, 2023</p> <p>Accepted: August 22, 2023</p> <p>Available online: September 22, 2023</p> <p>Keywords: right, health, child, Cyberspace, international documents</p> <p>Main Subjects: Children's right</p>	<p>Abstract</p> <p>" Right is the most central concept of legal science, the ambiguity in its definition and description causes misplaced expectations and, as a result, the feeling of injustice. According to the abstract concept of right, the researcher should go to analytical tools to get rid of the misconception, using Hofeld's theory in identifying and expanding the types of rights helps the researcher. The right of the child has been given special support by the institution of society due to their special position in the foundation of the future of human society on the one hand and their vulnerability as the first ones who are exposed to the direct attack of harm. Of course, how children's rights are violated is different in different parts of the world. In developing countries, children mostly face poverty and its consequences such as malnutrition, lack of health, medical and educational facilities. And in developed countries, moral problems and the weakness of the family foundation plague them. In any case, the main players in this arena, namely the family, the private sector, and the government, should try to protect everyone from this concept in an all-round interaction. Loneliness, depression, anxiety, low self-esteem and physical problems such as diabetes and dry eyes are some of the possible problems of children in excessive use or early entry into cyber space. Addiction to this space has reduced the child's motivation to interact with others, which has negative effects on his (her) personal communication and social interactions. One of the easiest ways to prevent this problem is to limit the time you use the Internet. The expansion of cyberspace and the great impact of this field on the life and norm of the need to protect the rights of the children in this field, The author's attempt in this article is to use the descriptive and analytical method to identify the right and its analytical structure, define the child and virtual space and health and health and also identify his rights in the relationship between the child and the virtual space in the relevant laws of Iran and Other international laws and documents are discussed and called for moderation. In the current research, the ethical aspects of library study, including the authenticity of texts, honesty and trustworthiness, have been observed.</p>
---	--

*Corresponding Author: Mohammad Taati Sereshkeh

Address: Master of Private Law, Department of Law, Ahrar Institute of Higher Education, Rasht, Iran.

Email: lawyer.taati@gmail.com

Extended Abstract

1. Introduction

Right is the foundation of legal science and determines privileges and duties, and any ambiguity in it causes confusion and dissatisfaction, the abstractness of this concept and the lack of luck on the part of thinkers in defining it, makes it necessary to use analytical tools to understand it. Like other members of a society, they have rights, the existence of some special features in them causes the special position of this group. The small physical and mental strength on the one hand and their low physical strength due to the mental and psychological conditions governing this group and their fundamental position in the fate of human civilization have caused that any violation of the rights of this group causes frustration and misbehavior and damage to this group. human capitals and damage human civilization. The lack of definition of the word child and its scope causes the lack of distinction between this group protected by the legislator from adults.

2. Theoretical Framework

It is necessary to preserve the privacy of the child, which is derived from the rights of his personality, but due to his vulnerability, due to the special conditions governing him, the scope of this matter is one of the most controversial issues of children's rights. In order to describe and define these situations, materials are found randomly, but it is not collected under the same title and redefining it. Now, according to the above materials, an attempt has been made to analyze the rights and scope of the definitions of the words. The child, virtual space and the rights of the child in the virtual space and the analysis of the place of his privacy in the context of the virtual space and the dos and don'ts that must be observed in this field as well as the relationship between mental and physical health and health in relation to this platform Be noted.

3. Methodology

This article is based on using the descriptive and analytical method in identifying the right and its analytical structure, defining the child and virtual space and health and health, as well as identifying his rights in the relationship between the child and the virtual space in the relevant laws of Iran and other laws and International documents call for moderation. In the present research, the ethical aspects of library study, including the authenticity of texts, honesty and trustworthiness, have been observed.

3. Results & Discussion

The central subject of legal science is the right, as its name suggests, the abstract concept of the right has led to the use of analytical tools in this field. Hofeld's analytical structure by analyzing the types of rights and the relationship between them in two areas, on the one hand, Legislation, by recognizing the types of right and the relationship between its elements, causes a correct analysis and prevents the conflict of laws, and on the other hand, it helps the judicial system in identifying the superior right in the confrontation between different rights and choosing the appropriate solution in the judicial procedure. To achieve perfection Each collection must define its components correctly and understand the relationship between them, and at the end, by understanding the purpose of the collection, redefine and engineer them together in the best way. First, children, rights, and health must be defined and conceptual A unit should be chosen to avoid personal opinions and actions, which is far from justice. The child and the family, the private sector and the government are the main players in this field, whose rights and duties should be

mentioned. Privacy is the most basic right of every person and It also includes children. This is more limited in children due to their age and strength. Respecting the expediency and jealousy of the child is the falcon in the scales of thoughts and actions. It imposes addiction, depression, diabetes, etc. on the child.

4. Conclusions & Suggestions

The best age to enter cyberspace is at least 13 years old, and the best age to enter virtual networks is 15 years old. Unbridledness and lack of management of cyberspace will cause violation of privacy and exposure to abuse and many injuries. The legislative systems mostly deal with this implicitly and there is no independent law except in limited cases. The expansion of virtual space and the space that governs this platform shows the necessity of government supervision over this space day by day. It is necessary after defining some of the conceptual foundations of this space. To reach a common understanding of this space in order to prevent the expression of personal opinion in this field, and then to redefine the concepts related to children and mental and physical health, etc., according to the requirements of this space.

بهداشت و حقوق کودک در فضای مجازی

محمد طاعتی سرشکه^۱

سیده مریم اسدی نژاد^۲

۱ کارشناس ارشد حقوق خصوصی، گروه حقوق، مؤسسه آموزش عالی احرار، رشت، ایران.

۲ پزشک عمومی، عضو هیأت علمی حقوق خصوصی، گروه حقوق، مؤسسه فناوری و آموزش عالی احرار، رشت، ایران.

کد مقاله: ahrar-45879	
<p>چکیده</p> <p>حق محوری‌ترین مفهوم علم حقوق است، ابهام در تعریف و توصیف آن سبب ایجاد انتظارات نابجا و به تبع آن احساس بی‌عدالتی می‌گردد. با توجه به مفهوم انتزاعی حق، پژوهشگر برای رهایی از برداشت اشتباه باید به سراغ ابزارهای تحلیلی رود، استفاده از نظریه‌ی هوفلدر شناسایی و بسط انواع حقوق به یاری پژوهشگر می‌آید. حق کودک نیز به واسطه‌ی جایگاه ویژه‌ی ایشان در پایه‌گذاری آینده‌ی اجتماع بشری از یک سو و از سوی دیگر آسیب‌پذیری ایشان به عنوان نخستین کسانی که در معرض هجوم مستقیم آسیب‌ها قرار می‌گیرند مورد حمایت خاص نهاد اجتماع قرار گرفته است، البته چگونگی نقض حقوق کودکان، در نقاط مختلف جهان متفاوت است. در کشورهای در حال توسعه، کودکان، بیشتر با فقر و پی‌آمدهای ناشی از آن مانند سوء‌تغذیه، کمبود امکانات بهداشتی، درمانی و آموزشی مواجهند و در کشورهای توسعه‌یافته، مشکلات اخلاقی و ضعف بنیاد خانواده‌گریبان‌گیر آنان است. در هر حال بازیگران اصلی این عرصه یعنی خانواده و بخش خصوصی و حاکمیت باید در تعاملی همه‌جانبه سعی در صیانت همه‌جانبه از این مفهوم نمایند. تنهایی، افسردگی، اضطراب، عزت‌نفس پایین و مشکلات جسمی همچون دیابت و خشکی چشم برخی از مشکلات احتمالی کودکان در استفاده بیش از حد و یا ورود زود هنگام به فضای مجازی است. اعتیاد به این فضا سبب کاهش انگیزه کودک برای تعامل با دیگران شده که خود اثرات منفی بر ارتباط شخصی و تعاملات اجتماعی او دارد. یکی از ساده‌ترین راه‌های جلوگیری از بروز این مشکل محدود کردن مدت زمان استفاده از اینترنت است. گسترش فضای مجازی و تاثیر فراوان این زمینه بر زندگی و هنجار لزوم صیانت از حقوق کودکان این عرصه را بدنبال می‌آورد، سعی نگارنده در این مقاله بر این است تا با استفاده از روش توصیفی و تحلیلی در شناسایی حق و ساختار تحلیلی آن، تعریف کودک و فضای مجازی و بهداشت و سلامت و همچنین شناسایی حقوق او در رابطه میان کودک با فضای مجازی در قوانین موضوعه ایران و سایر قوانین و اسناد بین‌المللی پرداخته و گوی به اعتدال زند. در پژوهش حاضر جنبه‌های اخلاقی مطالعه کتابخانه‌ای شامل اصالت متون، صداقت و امانتداری رعایت شده است.</p>	<p>تاریخ دریافت: ۱۴ خرداد ۱۴۰۲</p> <p>تاریخ پذیرش: ۳۱ مرداد ۱۴۰۲</p> <p>تاریخ انتشار: ۳۱ شهریور ۱۴۰۲</p> <p>کلیدواژه‌ها: حق، سلامت، کودک، فضای مجازی، اسناد بین‌المللی</p> <p>محورهای موضوعی: حقوق کودکان</p>

*نویسنده مسئول: محمد طاعتی سرشکه

آدرس: کارشناس ارشد حقوق خصوصی، گروه حقوق، مؤسسه آموزش عالی احرار، رشت، ایران.

ایمیل: lawyer.taati@gmail.com

۱- مقدمه

حق شالوده علم حقوق و تعیین کننده امتیازات و تکالیف است و هر ابهامی در آن سبب سردرگمی و نارضایتی می‌گردد، انتزاعی بودن این مفهوم و عدم اقبال از سوی اندیشمندان در تعریف آن سبب می‌شود تا برای شناخت آن لازم باشد از ابزار تحلیلی استفاده گردد. کودکان همچون سایر اعضای یک جامعه دارای حقوقی می‌باشند، وجود چند ویژگی خاص در ایشان سبب جایگاه خاص این گروه میشود. توان اندک جسمی و روحی از یک سو و پایین بودن قدرت تمیز ایشان با توجه به شرایط روحی و روانی حاکم بر این گروه و جایگاه اساسی آنان در سرنوشت تمدن بشری سبب شده که هر تعرضی حقوق این گروه باعث بروز سرخوردگی و سوء رفتار و آسیب به این سرمایه‌های بشری شده و تمدن بشری را دچار آسیب نماید. عدم تعریف واژه کودک و دامنه آن سبب عدم تمیز این گروه مورد حمایت مقنن از بزرگسالان می‌شود. امروزه لزوم تعریف فضای مجازی و دامنه آن و تدوین قانون حاکم بر این بستر با توجه به رشد افسار گسیخته و عدم مدیریت آن و شرایط خاص آن با توجه به اینکه بخش مهمی از زندگی را تشکیل داده و تاثیر این بستر بر زندگی افراد روز به روز بیشتر شده، بیشتر احساس می‌شود. فضای مجازی کودکان و نوجوانان پرتحرک را از جمع‌های دوستانه جدا کرده است، که امر سبب آسیب‌های جسمی و روحی متعدد شده است. با بررسی در سیره عقلا و آیات و روایات می‌توان دریافت که انسان نه تنها در اموال خود، حق تسلط و استیلا دارد، بلکه این حق تسلط، بر جسم و جان و نفس او نیز صدق می‌کند. اما در عصر حاضر با پیشرفت گسترده در علم و فناوری، استفاده از فضای مجازی بسیار با اهمیت است و دور از انتظار نیست و همچنین استفاده از یک محیطی که تمامی فرهنگ‌ها به صورت آزادانه در حال فعالیت هستند علاوه اثرات مفیدی که در زندگی افراد دارد می‌تواند اثرات سو نیز به همراه داشته باشد. درست است که فضای مجازی از اموال انسان محسوب می‌شود ولی آسیب‌هایی که به محدود به فضای مورد استفاده یک شخص وارد می‌شود دارای آثار و نتایج اجتماعی به طور گسترده است. علاوه بر آن حریم خصوصی نیز از این موضوع مستثنی نیست. لزوم حفظ حریم خصوصی کودک که برخاسته از حقوق شخصیت وی است امریست لازم، ولی به علت آسیب‌پذیری وی با توجه به شرایط خاص حاکم بر او، حدود دامنه این امر از بحث برانگیزترین مباحث حقوق کودکان می‌باشد. برای توصیف و تعریف این حالات به طور جسته و گریخته مطالبی یافت می‌گردد لیکن جمع‌آوری آن تحت یک عنوان و بازتعریف آن دیده نمی‌شود حال با توجه به مطالب فوق سعی بر این شده است که حق و حقوق و دامنه آن تحلیل گردد تعریف واژه‌های کودک، فضای مجازی و حقوق کودک در فضای مجازی و تحلیل جایگاه حریم خصوصی وی در بستر فضای مجازی پرداخته و به باید‌ها و نباید‌هایی که لازم است در این عرصه رعایت شود و همچنین رابطه بهداشت و سلامت روحی و جسمی در رابطه با این بستر اشاره شود.

۲- حق و علم حقوق

اساس حقوق را حق تشکیل داده و ندانستن تعریف این واژه سبب بروز احساس بی‌عدالتی می‌گردد. متأسفانه تحلیل این مفهوم به سبب انتزاعی بودن، بسیار دشوار بوده و مورد توجه قرار نگرفته است. بی‌شک سلاح پژوهشگر در باب استفاده از مفاهیم تحلیلی است. در پژوهش‌های نظری مفاهیم تحلیلی یاریگر پژوهشگر بوده تا وی در راستای فطرت خویش به هجرت از تاریکی جهل به نور آگاهی دست یازد (اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ). در این حرکت، ابزار تحلیلی با ارائه نقشه، وی را از پرتگاه‌ها دور و قلمرو وی را در عرصه‌ی شناسایی مفاهیم آشکار می‌نماید. از مهمترین نظریات در علم حقوق که به عرصه مفاهیم تحلیلی می‌پردازد، طبقه‌بندی هوفلد درباره حق است. در چهارچوب هوفلد انواع حق و آنچه را که با آن بستگی دارد از یک سو و از سوی دیگر آنچه که در طرف مقابل حق است با شاهین منطق مورد سنجش قرار می‌گیرد.

۳- معرفی و بست نظریه هوفلد

هوفلد در نظریه خود به تحلیل ساختار واقعی رابطه حقوقی بین افراد جامعه و شفاف سازی حقوق اعمال شده در دادگاهها می‌پردازد در باب این نظریه غالباً بر جنبه محتوایی تاکید شده، حال آنکه نظریه از لحاظ تحلیلی و روانشناختی نیز بسیار کارآمد می‌باشد. ساختار مفهومی حق را می‌توان متشکل از سه عنصر صاحب حق و موضوع حق و طرف حق دانست. در طراحی ارائه شده هوفلد در باب چینش روابط حقوقی در کنار هم، وی ۴ نوع حق را در دو سطح از یکدیگر متمایز می‌نماید. حق ادعا و حق امتیاز از حقوق مرتبه اول و حق قدرت و حق مصونیت که از حقوق مرتبه دوم می‌باشد حقوق مرتبه اول، حقوقی بی‌واسطه است که مستقیماً به موضوع، تعلق می‌گیرد. حقوق مرتبه دوم به بار کردن حقوق و تکالیف می‌پردازد موارد ایجاد و تغییر و لغو حقوق و قواعد اولیه را تعیین می‌نماید. ساختار کلی حق ادعا چنین است که صاحب حق دارای یک ادعا نسبت به موضوع حق به طرفیت طرف حق است، طرف حق نیز دارای یک تکلیف نسبت به آن چیز در برابر صاحب حق می‌باشد، می‌توان گفت حق ادعا با حق دینی در حقوق ایران دارای یک قرابت مفهومی است. در حق امتیاز صاحب حق، یک امتیاز نسبت به موضوع حق در برابر طرف حق دارد البته این امر تنها در صورتی است که صاحب حق، تکلیفی از خودداری از آن چیز در برابر طرف حق نداشته باشد در اینجا به این امر نیز توجه نمود که طبق نظر Jian, Li امتیاز صاحب حق را نمی‌توان با تکلیف وی به طور همزمان جمع نمود قرابت میان حق عینی اصلی و حق عینی تبعی را می‌توان به ترتیب به حق ادعا و حق امتیاز مرتبط است در حق قدرت، صاحب حق نسبت به موضوع حق در برابر طرف حق دارای قدرت است، این امر زمانی معنی می‌یابد که صاحب حق دارای صلاحیت تغییر روابط حقوقی که غالباً از جمله روابط حقوقی طرف اول می‌باشد در برابر موضوع حق می‌باشد ابراً را می‌توان مثال بارز این امر دانست. در حق مصونیت، صاحب حق نسبت به موضوع حق در مقابل طرف حق دارای مصونیت است و تنها در صورتی که طرف حق فاقد هرگونه صلاحیت تغییر در روابط حقوقی در ارتباط با موضوع حق نسبت به صاحب حق باشد.

۴-۲-۱-۴ بست ساختار تحلیلی هوفلد از حق

در این ساختار جهت تنظیم مبادی تفکر، تقسیم اجزا به اجزای جزئی تر صورت گرفته، سپس بر اساس ۵ ویژگی طرف حق، مرکز تمرکز و فعالیت حق، ساختار و ترکیب حق، وزن حق، ترتب زمانی حق به بسط این ساختار پرداخته می‌شود.

۴-۱-۱-۴ طرف حق

تمام انواع حق که هوفلد بیان می‌کند و می‌تواند ویژه افراد خاص و یا انتشاری باشد، منظور از حق ویژه، حقی است که تنها در برابر اشخاص معین قابلیت استناد داشته چون حق نفقه همسر که در برابر شوهر، در برابر این حق، حق انتشاری وجود دارد که در برابر اشخاص نامشخص قابلیت استناد دارد، همچون حق مالک را ملک خویش و مصونیت ملک وی از تصرفات ناقله هر شخص دیگر.

۴-۲-۲-۴ مرکز تمرکز و فعالیت حق

حقوق از این لحاظ به دو دسته حق فعال و حق انفعالی تقسیم می‌گردد. حق امتیاز و حق قدرت در گروه حقوق فعال و حق ادعا و حق مصونیت در چهارچوب حقوق انفعالی قرار می‌گیرد، در حق فعال نقش اصلی با صاحب حق بوده حال آنکه این تمرکز در حقوق انفعالی بر طرف حق قرار می‌گیرد.

۴-۳-۴ ساختار و ترکیب حق

حقوق را می‌توان به حقوق بسیط و حقوق مرکب تقسیم نمود. با توجه به این واقعیت که حقوق زاییده قواعد می‌باشند، در نهادهای اجتماعی بیشتر ما با ساختاری نسبتاً پیچیده از انواع حقوق بسیط مواجه ایم.

۴-۴- وزن حق

برخی از حقوق نسبت به حقوق دیگر دارای اهمیت بیشتری می‌باشند و به عنوان حق برتر در قله قرار می‌گیرند. این حقوق سایر حقوق و تکالیف در ارتباط با آنها تحت شعاع قرار گرفته و تغییر می‌یابند که حکومت قاعده لاضرر مثالی از این امر است.

۴-۵- ترتب زمانی حق

برخی از حقوق پس از فعلیت یافتن حقوق دیگر به فعلیت می‌رسند و برخی از حقوق به طور همزمان با حقوق دیگر البته این ترتب زمانی هیچ ارتباطی با برتر بودن حق ندارد.

۵- نظریه تحلیلی هوفلد و اعلامیه حقوق کودک ۱۹۵۹

بیان مفهوم حق به صورت انتزاعی و فقر نگاه کاربردی در اینجا مشهود است، این اعلامیه بعنوان اولین سند حقوقی مستقل جهت حمایت از کودکان از ده اصل تشکیل شده که برای آشنایی بیشتر برخی از اصول آن را بر اساس طبقه بندی هوفلد بررسی می‌نماییم. اصل اول به اصل عدم تبعیض اشاره دارد که نوعی حق مصونیت انتشاری است. اصل دوم بر ضرورت برخورداری کودکان از حمایت ویژه و ایجاد امکانات لازم اشاره نموده که حق ادعای کودک بوده که در زمینه تامین منافع کودکان بالاترین اولویت را داراست، این اصل را عالی‌ترین اصل منافع کودک می‌دانند. اصل پنجم به کودکان معلول جسمانی و ... نگریسته و بر توجه خاص، آموزش و مراقبت لازم متناسب با وضعیت آنها تصریح نموده، که این امر حق ادعای انتشاری در برابر جامعه است. در اصل هفتم آموزش رایگان حق ادعای کودک و والدین در برابر جامعه است و آموزش اجباری نیز حق ادعای جامعه در برابر والدین است.

۶- ویژگی و گستره فضای مجازی

فضای مجازی امروزه بخشی وسیعی از زندگی افراد است که ارکان حقوقی را تحت الشعاع قرار می‌دهد. کودکان با در نظر گرفتن حساسیت دوران زیستیشان نیازمند حراست بیشتری دارند. کارکرد فضای مجازی بسیار حساس است زیرا انتشار مطلب در این فضا می‌تواند آینده فردی و حیثیتی کودک را با تهدید جدی مواجه گرداند. کودکان در فضای مجازی به صورت ارادی یا غیر ارادی با حجم گسترده‌ای از داده‌ها روبرو شده و با توجه به شرایط خاص عاطفی و روانی و زیستی که اهلیت کافی برای تمیز سره از ناسره را ندارند، ممکن است بیشتر مورد آسیب و بزه قرار گیرند. هر عرصه‌ای آوردگاه حقوق و تکالیفی است، برخی از این امور مشترک میان عرصه‌ها و برخی نیز خاص همان عرصه می‌باشد، قانونگذار ایران حقوق و تکالیفی را برای کودکان به صورت ضمنی تعریف نموده است و تعریف صریحی از آنچه باید، ارائه نداده است. کنوانسیون‌ها و قوانین بین‌المللی نیز هرچند در تلاش برای صیانت در این عرصه می‌باشند لیکن نمی‌توانند پاسخگوی این نیاز در فضای واقعی و مجازی باشند با توجه به جرم‌انگاری محدود و جرائم در فضای مجازی نیاز به تصویب قوانین و مقررات خاص در این فضا به خوبی ادراک می‌گردد.

۷- کودکان و فضای مجازی

از لحاظ دسترسی بیش از یک سوم کودکان جهان به اینترنت دسترسی داشته و این امر در نوجوانان به دو سوم می‌رسد، همچنین میزان دسترسی پسران بیش از دختران است. از سوی دیگر وضعیت اقتصادی و اجتماعی خانواده کودکان نیز هم راستا با استفاده از فضای مجازی است، یعنی هرچه وضعیت اقتصادی و اجتماعی بهتر میزان استفاده نیز بیشتر. ولمن بر این باور است که افراد متفاوت به شبکه‌های متفاوت متصل شده و در این فضا می‌توان برای فرد منابع متنوع‌تری نسبت به زیست در فضای واقعی فراهم نمود، این امر از آن جهت است که در زیست فضای واقعی افراد عموماً با افرادی رابطه برقرار می‌کنند که به خود آنها شباهت دارد، لیکن در فضای مجازی شرایط به گونه‌ای دیگر است. عدم شناخت اولیه، احتمال ایجاد رابطه میان افراد متفاوت را فراهم می‌کند البته ولمن بر این امر تأکید می‌کند که فضای مجازی کاملاً در جهت افزایش ارتباطات اجتماعی ارزیابی نشده و این امر بسته به نوع استفاده از فضای مجازی می‌باشد. ترکیب بر این باور است که فرد ضمن تبادل نظر برای خویش، در این فضا شخصیت مجازی نیز می‌تواند فراهم کند و فرصت آشنایی با اجتماعات جدید را برای خویش فراهم نماید. کنوانسیون حقوق کودک، آزادی‌های فکری کودک را به رسمیت شناخته، که موجب شده به آزادی بیان و آزادی دسترسی به اطلاعات و حفظ حریم خصوصی در تصویب اسناد دیگر در راستای حقوق کودکان توجه شود، با توجه به وضعیت خاص کودکان اعمال محدودیت‌هایی در این بستر لازم و ضروری است. در ماده ۳۵ قانون تجارت الکترونیک به این امر توجه شده است. استفاده از فضای مجازی، موجب سهولت قرارگیری کودکان را در معرض هرزه نگاری و نقض حریم خصوصی و بزه دیدگی آنلاین می‌شود، حمایت از این قشر در کنار سایر حمایت‌های حقوق بشری مستلزم تدوین قوانین خاص کیفری است.

۸- کودک و آسیب‌های فضای مجازی

سه بازیگر اصلی در پیشگیری از آسیب‌ها در فضای مجازی را می‌توان حاکمیت (دولت، نهاد بین‌المللی)، خانواده و بخش خصوصی دانست، که هر یک بخش مهمی از این امر را به خود اختصاص می‌دهند. والدین و خانواده نیز نقش نظارتی و آموزشی بر عملکرد کودکان را بر عهده دارند و بخش خصوصی نیز به شناسایی کودکان و ایجاد محیطی خالی از آسیب‌های فضای مجازی برای آنان را بر عهده دارد. دولت در این بخش عمل تقنین را بر عهده دارد. مسئولیت دولت‌ها را در این زمینه می‌توان تحت عنوان زیر بیان نمود: آموزش، کنترل محتوای غیرقانونی، تفکیک محتوای قانونی از غیر قانونی، سیاست گذاری و برقراری حفاظت‌های متناسب، مداخله در بخش صنعت و فناوری، نظارت بر ارائه دهندگان خدمات اینترنتی، نظارت بر ارائه دهندگان بازی‌های آنلاین، قانونگذاری و اجرای آن.

۹- تعاریف مفهومی واژگان

۹-۱- کودک

تعریف این واژه سهل و ممتنع یا همان ساده ی ناممکن است. در ادبیات فارسی این عبارت به فردی اطلاق می‌شود که به حد بلوغ نرسیده است در قانون به شکل صریح برای کودک تعریفی بیان نگردیده لیکن با توجه به ذکر واژه کودک در اصل ۱۲۱ و با نگاه به اصل چهارم قانون اساسی برخی چنین بیان داشته که قانون اساسی، کودک را همان صغیر و طفل شرعی در نظر گرفته است. این واژه در ادبیات جهانی در سند جهانی کودک ۱۹۵۹ تعریف نگردیده و فقط زیر ۱۸ سال را کودک می‌دانند. فقه شیعه سابقه‌ای طولانی در این موضوع دارد که با توجه به اهمیت تعریف موضوع، در هر حکم و مقرراتی از قرن‌ها پیش، اهتمام و عنایت ویژه داشته و تعریف ارائه نموده است. در حقوق ایران کودکی به دو دوره تمییز و عدم تمییز تقسیم می‌شود. تمییز به معنی جدایی اشیاء از یکدیگر بوده و استفاده از آن درجایی است که چند چیز با یکدیگر مشتبه شده و فرد آنها را از یکدیگر جدا سازند. به کودکی که در دوره تمییز باشد، کودک ممیز گفته می‌شود، که اگرچه سن و سال کمی دارد ولی شعورش به امور روزمره کافی است و صلاحیت خرید و فروش‌های عادی را دارد و هنجارهای روزمره را تا حد متعارف می‌داند.

۹-۲-سلامت

برای بهداشت و سلامت توصیفات متعددی بیان گردیده، آنچه که در این مقاله مورد نظر نگارنده است، سلامت به معنای تأمین رفاه کامل جسمی، روانی، اجتماعی و معنوی است، که همه محورهای جسم، روان و جامعه در بر گرفته و آسیب به هریک از این محورها، تعادل را برهم زده و عدم سلامت را به دنبال دارد. سلامت روان، چگونگی تفکر، احساس و عملکردمان را در مواجهه با موقعیت‌های زندگی نشان داده و شامل آسایش ذهنی، احساس خودتوانمندی، خودمختاری، کفایت، درک هم بستگی بین نسلی و شناخت توانایی خود در محقق ساختن ظرفیت های عقلی و هیجانی خویش است.

۹-۳-فضای مجازی

تعریف رسمی، در این باب ارائه نگردیده لیکن می‌توان با قاطعیت گفت که فضای مجازی یک دامنه جهانی و پویا بوده که هدف از آن ایجاد و ذخیره و اصلاح و تبادل و اشتراک و استخراج داده هاست. البته فضای مجازی از اینترنت متفاوت است و فضای مجازی اشیا و هویت‌هایی است که عمدتاً در شبکه ارتباطی وجود دارد و در واقع نوع متفاوتی از واقعیت مجازی و دیجیتالی می‌باشد. شبکه‌های اجتماعی را می‌توان به دو گروه عمومی و خاص می‌توان تقسیم نمود که شبکه خاص برای موضوع ویژه تشکیل می‌شود و کاربران محدودی دارد و در شبکه عمومی کاربرانی نامحدود با اهداف مختلف حضور دارند. کارکردهای شبکه‌های اجتماعی را به شکل تیتروار می‌توان اینگونه بیان داشت تسهیل کننده اهداف مبادله اطلاعات و تجارت یادگیری بهبود عملکردها مقابله با تهدید مشترک.

۹-۴-برخی از ویژگی‌های رسانه‌های مجازی

دسترسی آسان و ارزان و تابع مکان و زمان نبودن آن که سبب رشد روزافزون آن گردیده است رسانه‌های اجتماعی بر پایه گفتگوست و کاربران همیشه مولد گفتگو می‌باشند این رسانه‌ها مرز و خط‌کشی میان مخاطب و رسانه را از میان برمی‌دارند تولید محتوا در این رسانه‌ها بسیار ارزانتر از رسانه‌های جمعی تمام می‌شود استفاده از آن نیاز به مهارت و تخصص خاص ندارد تولید محتوا توسط کاربر سبب ایجاد حس مالکیت وی شود.

۹-۵-تقسیم بندی سن کودک و دسترسی به فضای مجازی

پیش از ۶ سال، دوران ابتدایی، دوران متوسطه اول، دوران متوسطه دوم است. تا ۶ سال کودک به دنبال یادگیری مهارت بوده و ارتباط با فضای مجازی مانع این امر است و در رشد مغز ایجاد مشکل می‌نماید، لذت سبب ترشح دوپامین در مغز می‌شود و لذت‌های دروغین در فضای مجازی با ایجاد این حالت سبب رفتار اعتیادی می‌گردند کودک در مسیر تحول شناختی و ذهنی نیاز به دستیابی به یک تجسم فضایی صحیح در ذهن خویش داشته و از پیش زمینه‌های چنین امری دست ورزی است، کودک با لمس دنیای پیرامونی خویش به این مهم دست می‌یابد. در فضای مجازی این امر محدود گردیده و فقط عملیات ذهنی انجام می‌شود و ذهن وی خلاق نخواهد شد در دوران ابتدایی حضور در این بستر ممکن است وی تحت قلدری و زورگویی مجازی قرار گیرد. که سبب سرخوردگی و یا سبب احساس پیروزی کاذب برای وی خواهد شد. در مرحله متوسطه اول اگر توانایی حل مسئله توسط کودک کسب شد می‌توان به او اجازه ورود به این فضا را داد، وی باید دارای تفکر انتقادی یعنی توانایی حل مسائل مختلف باشد در مرحله متوسطه دوم، وجود توان برنامه‌ریزی و کنترل رفتار نشانه بلوغ کافی می‌باشد، او باید توانایی واری کردن پیامدهای رفتار خود در باب حضور و میزان این حضور در فضای مجازی را دارا باشد. در پژوهشی در باب آسیب‌های روانی اجتماعی ناشی از شبکه‌های اجتماعی بر روی دانش آموزان دختر مقطع متوسطه دوم پژوهشگران دریافتند که شبکه اجتماعی بر انزوای اجتماعی و اضطراب و افسردگی دانش آموزان تاثیر معنادار داشته استمرار بدون کنترل این رویه باعث آسیب روزافزون به گروه هدف می‌شود.

۱۰- داده پیام و سابقه الکترونیک

ماده ۲ از فصل دوم قانون تجارت الکترونیکی، هر نمادی از واقعه، اطلاعات یا مفهوم است که با وسایل الکترونیکی نوری و یا فناوری‌های جدید اطلاعات تولید ارسال دریافت ذخیره یا پردازش می‌شود سابقه الکترونیک نیز همان داده پیام ذخیره شده است. داده پیام را از لحاظ محیط ایجاد می‌توان به داده پیام مطمئن و غیر مطمئن تفکیک نمود، داده پیام مطمئن آن داده پیامی است که در یک سیستم اطلاعاتی مطمئن ایجاد شود و داد پیام غیر مطمئن داده پیامی است که در یک سیستم اطلاعاتی غیر مطمئن ایجاد شود. با توجه به ماده ۱۵ قانون تجارت الکترونیک ایران اصل بر این است که داده پیام غیر مطمئن، قابل انکار و تردید است مگر اینکه اصالت آن ثابت شود.

۱۱- راهکارهایی برای سلامت و ایمنی کودکان در فضای مجازی

صحبت شفاف درباره فضای مجازی با کودکان، استفاده از تکنولوژی برای حفاظت از کودکان، زمان گذاشتن با فرزندتان در فضای مجازی تشویق عادت‌های آنلاین سالم، ایجاد اوقاتی برای خوشی و ابراز وجود است. باید در مورد ارتباط در فضای مجازی و چگونگی آن با کودکان صحبت نمود و ایشان را تشویق کرد تا اگر رفتار دوستانه ایی را تجربه کردند فوراً موضوع را با شخص بالغ معتمدی در میان گذارند، باید به حالات روحی کودکان در هنگام استفاده از این بستر حساس بود زیرا ممکن است که آزار اینترنتی را تجربه نمایند، همچنین باید با همراهی آنان قوانینی برای مدیریت زمان و مدیریت از این بستر وضع نمود. مجهز بودن به آخرین نسخه نرم‌افزار و فعال نمودن تنظیمات حریم خصوصی و همچنین استفاده از برنامه‌های کنترل والدین بر اینترنت و جستجوی امن در کنار کنترل تنظیمات حریم خصوصی برای به حداقل رساندن دریافت اطلاعات، موجب ایجاد فضایی امن برای کودکان می‌شود. باید با کودکان در این بستر همراه بود و برنامه‌های مناسب سنش را پیدا نمود. رفتارهای خوب و استفاده مناسب در این بستر باید آموزش داده شود، باید حریم خصوصی برای ایشان شرح داده شده و حفاظت از آن آموزش داده شود. استفاده طولانی مدت از فضای مجازی به سبب کم شدن فعالیت‌های بدنی می‌گردد و باعث بروز مشکلات جسمانی چون انحنای ستون فقرات، خشکی چشم و مشکلات بینایی، دیابت، بی‌خوابی، افسردگی، چاقی، اعتیاد به این فضا می‌شود. وجود محتواهای خشونت‌آمیز و نامناسب باعث ایجاد مشکلات روحی و روانی، ارتکاب جرائم مختلف و بلوغ زودرس می‌شود. معتاد مجازی تمام دنیای خود را محدود به فضای مجازی می‌دانند. استفاده بیش از حد از این بستر به دلیل ویژگی‌های خاص آن باعث دوری بین اعضای خانواده می‌شود. هر کاری که جنبه عادت یابد ممکن است برای مخاطب ایجاد اعتیاد نماید، کودک در استفاده افراطی از فضای مجازی به دنبال رفع نیازهایی درونی یا بیرونی است نادیده گرفتن نیازهای روانی اساسی موجب تحلیل روان می‌گردد. در این حال روان به جستجوی این نیازها می‌پردازد. نیاز به دیده شدن، نیاز به تفریح و نیاز به شایسته شدن و ارزشمندی اگر در دنیای واقعی تامین نشود فرد به سراغ تامین آنها در دنیای مجازی می‌رود. در دنیای مجازی فرد به راحتی تغییر شکل و هویت می‌دهد تا این نیازها را ارضا نماید. تک فرزندی یکی از آفات دنیای امروز است که سبب تمرکز والدین بر موفقیت کودک و ایجاد فشار زیاد بر وی می‌شود، کودک نیز برای تامین آرامش به دنیای فضای مجازی فرار می‌کند تا در دنیایی که برای خود می‌سازد به آرامش دست یابد، البته نباید تخیل کودک را با زندگی در دنیای مجازی یکی دانست. فضای سایبر ممکن است در کودک ایجاد بدبینی نماید، اخبار بد و ناامید کننده حس از بین رفتن انسانیت و عدم وجود چیزی جز پلیدی و ناامیدی را القا کرده و با خواندن نظرات ناامیدکننده و سرشار از نفرت و توهین این حس را تقویت می‌گردد، معمولاً کاربران شبکه‌های اجتماعی زندگی خود را کامل به تصویر می‌کشند. که سبب افسردگی و اضطراب کودکان می‌شود زیرا آنان می‌بندارند که زندگی کاملی ندارند. مشکل خواب نیز مهم‌ترین اثرات شبکه‌های اجتماعی است، روبرو شدن کودکان در فضای مجازی با محتوای خشن و نامناسب ممکن است باعث کابوس دیدن کودکان شود، فضای سایبر به علت جذابیت فراوان بسیار وسوسه‌کننده است و سبب می‌شود کاربران نتوانند به موقع به رختخواب بروند همچنین قرار گرفتن در معرض نور محتوای محرک می‌تواند خواب را مختل کند و سبب عملکرد ضعیف کودک در مدرسه شود. تمرکز ضعیف، نتیجه درگیری ذهن کودک در این فضا است کودکان با

احساس عدم درک از خانواده خود فاصله می‌گیرند و برای رفع تنهایی خود به فضای مجازی رو می‌آورند و از آنجا که ارتباط - های اجتماعی در بستر فضای مجازی ضعیف - تر از ارتباط - های واقعی بوده در دراز مدت به انزوای اجتماعی، افسردگی، گوشه‌گیری و به مخاطره افتادن سلامت روان می‌انجامد. یکی از آثار فضای مجازی به خصوص جوامع در حال گذار، ایجاد بحران هویت ملی و دینی است، فضای مجازی نوعی از بحران هویت را ایجاد می‌نماید و این بحران سبب ناهمگونی - های هویتی و عدم تعادل اجتماعی می‌گردد.

۱۲- حریم خصوصی

حریم خصوصی محدوده خاص هر شخص است که به دلیل ارتباط با شخصیت هویت و اسرار و محرمانگی‌های فرد دارای اهمیت ویژه‌ای است و دیگران نمی‌توانند به آن محدوده وارد شوند یا متعرض آن گردند. این اصطلاح به صراحت در فقه اسلامی ذکر نگردیده لیکن به تناسب موضوع در بسیاری از موارد عاملان نقض این حریم برشمرده و به دفاع از حریم خصوصی در مصادیقی پرداخته شده است، شاید ثواب این باشد که حریم خصوصی تحت قاعده الناس مسلطون علی اموالهم بیان شود، زیرا از آنجایی که مردم بر اموال خود طبق این قاعده تسلط دارند به طریق اولی بر انفس و اعراض نیز مسلطند. در فقه به دو صورت صریح و تلویحی به حریم خصوصی اشاره شده است. به صورت صریح در باب حریم خصوصی از دو جنبه اخلاقی و اقتصادی بحث صورت گرفته که با ذکر و مصداق می‌باشد، یکی در مورد اموال که در باب احیا و موات مطرح شده است و دیگری در مورد انسان در باب جهاد و حدود به صورت تلویحی در موارد متعددی بدون اشاره به این لفظ، این امر مورد پذیرش و حمایت فقه اسلامی قرار گرفته است. در این مورد قانون مستقلی وجود نداشته لیکن به طور پراکنده مطالبی یافت می‌شود. از آن جمله می‌توان به اصول ۲۰ و ۲۲ و ۲۵ قانون اساسی و ماده ۱ قانون مسئولیت مدنی و مواد ۱۳۵ تا ۱۵۳ قانون آیین دادرسی کیفری اشاره نمود. رویکرد تقنینی در نظام حقوقی ما مبتنی بر موازین شرعی و آموزه‌های فقهی است و از این رو قاعداً کودک به کسی اطلاق می‌شود که به بلوغ شرعی نرسیده است، لیکن واضح است که کودکی صرفاً با رسیدن به بلوغ پایان نمی‌یابد و نمی‌توان صرفاً به واسطه بلوغ فرد را از حمایت محروم ساخت به ویژه آنکه نوجوانان غالباً به واسطه شرایط روحی و زیستی شان پر از احساس و ناپختگی بوده و در اکثر موارد به فهم کامل فکری و جسمی نرسیده‌اند. در اسناد بین‌المللی حریم خصوصی به دلیل تفاوت در سیاست‌گذاری و همچنین محدودیت‌های حقوقی حاکم بر نظام‌ها مفهوم واحدی در این باب موجود نیست، لیکن موارد متعددی از اشاره به این موضوع مشاهده می‌شود مانند ماده ۲۰ اعلامیه جهانی حقوق بشر ۱۹۴۸ و یا مواد ۹ و ۷ میثاق حقوق مدنی و سیاسی ۱۹۶۶ با توجه به این امر که ((حریم خصوصی شامل محدوده‌ای از زندگی شخص است که به وسیله قانون و عرف تعیین شده و ارتباطی با عموم ندارد به نحوی که دخالت دیگران در آن ممکن است سبب جریحه‌دار شدن احساسات شخص و تحقیر وی نزد دیگران به عنوان یک موجود انسانی گردد)) محدوده این قلمرو را می‌توان در محدوده جسمی و معنوی و اطلاعاتی فرد خلاصه نمود. این مفهوم یک مفهوم نسبی بوده و از جایی به جای دیگر و زمانی به زمان دیگر متفاوت است و چون حقی مقید برای کودکان است، محدودیت‌هایی بر آن اعمال می‌شود. بارزترین این قیود، حق بر تربیت کودکان است. مداخله در حریم خصوصی کودکان را می‌توان به دو دسته اصلی طبقه‌بندی کرد، مداخلات ناشی از تراحم با حریم جسمانی کودکان است و مداخلات ناشی از تراحم با حریم معنوی کودکان. البته باید بیان نمود که گستره دخالت والدین نیز مطلق نبوده و نسبی است.

۱۳- حق بر حریم خصوصی و حفظ کرامت کودک در فضای مجازی

امروزه تحول در عقاید و انگاره‌ها سبب بروز چالش‌های جدید در مباحث تربیتی کودکان شده، در این شرایط کودکان باید با هدایت والدین الگویی مناسب برگزیده و مسیر زندگی خویش را انتخاب نمایند. حال با ورود به فضای مجازی، آنها با دنیایی جدید وسیع و پر جاذبه مواجه شده، طبق راه و رسم آن رشد کرده و بلوغ جسمی و روحی پیدا می‌کنند. ممکن است چنین فضایی سبب گردد تا کودک به مسائل اجتماعی پیرامون خویش

غافل یا کم توجه شود، که هشداری جدی برای خانواده‌هاست. که با تحمل صدمات جبران ناپذیری توان کنترل فرزندان را از دست بدهند. رعایت قلمرو زندگی هر شخص امری است که به صورت عرفی و قانونی مورد تایید و تاکید قرار گرفته، لزوم رعایت حریم خصوصی کودکان در ماده ۱۶ کنوانسیون مورد اشاره قرار گرفته است. تربیت کودکان از سوی والدین و لزوم رعایت حریم خصوصی توسط والدین شاید متعارض بنماید. از آنجایی که تربیت کودک خواه ناخواه سبب نظارت بر ارتباطات وی و دریافت اطلاعات یا در معرض اطلاعات قرار گرفتن وی گردد، این امر چالش مهمی را ایجاد نموده است. کنوانسیون حقوق کودک با لحاظ کردن امکان دخالت بر اساس قانون وجود دارد و اولویت در تقابل میان حق و تربیت، حق بر تربیت حقی برتر است.

۱۴- لزوم حمایت قانونی از حریم خصوصی کودکان در بستر مجازی

در بعد حقوقی انتشار تصاویر یا اطلاعات کودکان، همان نقض حریم خصوصی است، در قوانین کشور ما به طور خاص جرم انگاری نشده، اما نقض حریم خصوصی در پیمان نامه حقوق کودک که ایران هم به آن پیوسته ممنوع دانسته شده و حریم خصوصی کودک به رسمیت شناخته شده است.

۱۵- حریم کودک

تمامیت جسمانی اولین و مهمترین داشته فرد است. آیات ۳۰ و ۳۱ سوره نور با اشاره به این موضوع، افراد را از تجاوز به حریم خصوصی جسمانی نهی می‌کند، برخی حکم این آیات را به زنان و مردان نسبت می‌دهند اما این حقی همگانی است، حتی در بیان عام تر می‌توان انتشار تصاویر کودکان با هر منظوری را مغایر با حقوق کودک دانست. زیرا کودک به جهت نداشتن اراده کافی و کامل برای اعلام رضایت و یا عدم رضایت در حقیقت نمی‌تواند نظر قطعی خود را ابراز نماید

۱۶- حریم معنوی

حریم معنوی با داشتن جایگاهی بالاتر از حریم مادی، در کودکان بسیار پر اهمیت است، در آیه ۶ سوره ضحی بر این امر تاکید شده، گرچه این آیه در مقام امتنان از حضرت رسول می‌باشد اما با توجه به قلمداد شدن محل آسایش به عنوان نعمت خداوند می‌توان اینگونه استنباط نمود که یکی از حقوق کودکان دسترسی به آرامش و محیط مناسب رشد است.

۱۷- قلمرو حریم خصوصی کودک در نظام حقوق بین الملل

این حریم به صورت ضمنی در اعلامیه ژنو بیانیه حقوق کودک و اعلامیه جهانی حقوق بشر میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی اعلامیه جهانی حقوق کودک و به صورت صریح در کنوانسیون حقوق کودک مورد تاکید قرار گرفته است. گستره حریم خصوصی در عرصه حقوق بین الملل همانند فقه اسلامی توسط حق نظارت والدین و سرپرستان قانونی محدود گردیده، میان تکلیف والدین یا سرپرستان قانونی بر کنترل بر رفتار کودک حریم خصوصی کودک تضادی وجود ندارد و مصلحت اندیشی در اسناد بین المللی نیز مورد تایید قرار گرفته است و در ماده ۳ کنوانسیون حقوق کودک ذکر عبارت منافع عالی کودک مؤید همین امر است

۱۸- تقسیم بندی آسیب‌ها و خطرات در فضای مجازی

آسیب‌ها و خطرات بالقوه موجود در این بستر را می‌توان در چند دسته کلی تقسیم بندی کرد.

۱۸-۱- نقض حریم خصوصی

از مهمترین دغدغه‌های اشخاص در بستر فضای مجازی جمع آوری اطلاعات شخصی است، این امر نگرانی‌های فراوانی را برای مخاطبان و کاربران این فضا فراهم می‌سازد. کودکان در فضای مجازی بخش قابل توجهی از اطلاعات شخصی خود را ناآگاهانه یا ناآگاهانه افشا می‌نمایند که معضلی بزرگ برای حریم خصوصی این گروه می‌باشد، والدین هم اصلی‌ترین ناقض و هم اصلی‌ترین مدافع حریم خصوصی کودک هستند. اولین مسئله در باب حفاظت از کودکان تمیز ایشان از بزرگسالان به منظور تعیین افراد مشمول این قلمرو حمایتی می‌باشد. در حمایت از کودکان باید توسن خرد به گونه‌ای در شاهراه اعتدال از افراط و تفریط دوری نماید تا حریم خصوصی این گروه به بهانه محافظت از ایشان از یک سو و یا آزادی مطلق به بهانه حفظ حریم خصوصی گزندی نیابد.

۱۸-۲- هدف‌های تجاری و تبلیغاتی

این امر که این اطلاعات به دست آمده از کودکان به دست چه کسانی می‌افتد و چگونه مورد استفاده قرار می‌گیرد می‌تواند زمینه سوء استفاده تجاری را فراهم آورد و این گروه را در معرض تبلیغات تجاری ناخواسته قرار دهد.

۱۸-۳- نشر تصاویر کودکان در فضای مجازی

یکی از موارد نقض حقوق کودکان نشر و باز نشر تصاویر آنها در بستر فضای مجازی است، در این بستر تصاویر موقعیت‌های خصوصی و شخصی کودکان بارگذاری شده و از آنجا که کودک فاقد قدرت کافی برای تصمیم‌گیری در این مورد است، این امر را می‌توان نقض حریم خصوصی وی برشمرد، اگر این اطلاعات توسط افرادی غیر از والدین بارگذاری شود، والدین می‌توانند درخواست جبران خسارت ناشی از تجاوز به حقوق شخصی وی را بنمایند حال اگر اینم توسط خود والدین صورت گیرد قاعدتاً مورد بازخواست قرار نمی‌گیرند. اگر والدین از این عمل به دنبال کسب منافع اقتصادی باشند کودک از دو جهت مورد تعرض قرار گرفته است از یک سوی مورد سوء استفاده اقتصادی توسط والدین قرار گرفته و از سوی دیگر حریم خصوصی وی نقض گردیده است. گاهی والدین اطلاعات مربوط به برخی از امور کودک را منتشر می‌کنند تا برای کودک کسب حامی مالی نموده یا به دنبال دریافت تجربه افراد دیگر در آن مورد خاص هستند که به ظاهر موجه به نظر می‌آید لیکن عمل طبق ماده ۱۶ کنوانسیون حقوق کودک نقض حریم خصوصی وی محسوب می‌شود.

۱۸-۴- بازیهای رایانه ایی

این موضوع شمشیری دو لبه است، والدین برای پیشگیری از آسیب‌های مربوط بازی‌های رایانه‌ای باید از نظام ملی رده بندی سنی بازی‌های رایانه‌ای (ESRA) استفاده کنند و در هنگام خرید یا دانلود بازی‌های رایانه‌ای به نماد رده بندی سنی بازی توجه کنند و تنها بازی‌هایی را برای کودکان خود تهیه کنند که از نظر سنی مناسب آنها و مورد تایید بنیاد ملی بازی‌های رایانه‌ای باشد.

۱۸-۵- حسن نیت در ارتباطات الکترونیک نسبت به کودکان

حسن نیت یکی از اصولی‌ترین پایه‌های تفسیر اراده طرفین قرارداد است و مبنای بسیاری از قواعد و قوانین حقوقی است و قاعده لا ضرر نیز نقشی اساسی در آن دارد البته داوری حسن نیت بر عهده عرف است، لیکن به نظر می‌رسد که حسن نیت در قراردادهای الکترونیک متفاوت با سایر قراردادهاست قابل ذکر است که اصل حسن نیت در در قراردادهای الکترونیک در تمام مراحل انعقاد و اجرای قرارداد در قانون تجارت الکترونیکی موضوعی انکارناپذیر بوده است. در معاملات فضای مجازی فروشگاه‌ها نقش اساسی دارند و مشتری جز پذیرش شرایط توان انجام

عمل دیگری را ندارد که این نوعی سوء استفاده از حق است حال می‌توان دست به دامن مقررات حمایتی شد، مواد ۳۵ و ۴۶ و ۵۰ و ۵۲ قانون تجارت الکترونیک نمونه‌ای از این موارد است، به نظر می‌رسد با توجه به روح حاکم بر قانون رعایت اصل حسن نیت در کلیه قراردادهای الکترونیک لازم بوده و هرگونه توافقی بر خلاف این امر فاقد اثر است

۱۸-۶-مصلحت کودک

مصلحت کودک باید در تمامی امور رعایت شود و یکی از بهترین روش‌ها ایجاد دوره‌هایی برای مهارت‌افزایی برای کسانی است که با کودکان سر و کار دارند، مصلحت را باید با توجه به حفظ محیط و روابط خانوادگی، نقش و نظر و هویت و امنیت تعیین نمود. در بند ماده کنوانسیون حقوق کودک ۱۹۸۹ به رعایت مصالح عالی‌ه تأکید می‌شود لیکن نکته جالب عدم ارائه تعریف این واژه در کنوانسیون است. این امر شاید بدین دلیل باشد که در شرایط مختلف مصالح عالی‌ه تغییر خواهد داشت و برای همه یکسان نیست. در ماده ۴۵ قانون حمایت از خانواده واژه غبطه در کنار واژه مصلحت به کار رفته است و رابطه واژه غبطه با واژه مصلحت عموم و خصوص من‌الوجه است لیکن برای مصلحت مصداقی معرفی نگردیده که این امر از یک سو دست مقام مسئول را در تشخیص با توجه به شرایط باز گذاشته و از سوی دیگر سبب بروز آفت اعمال سلیقه شخصی شده که بروز چنین حالتی با عدالت که روح قانون است در تعارض است. با توجه به تفاسیر داخلی مصلحت، میتوان بیان داشت بالاترین سطح ارزشهای انسانی، اخلاقی و تربیتی مبتنی بر آسایش و آرامش که استمرار دنیوی و اخروی داشته و سعادت کودک را به همراه داشته باشد مصلحت بوده که جدای از غبطه و مسائل مادی می‌باشد برای جلوگیری از این امر می‌توان به استماع نظرات کارشناسان امر و کودک رجوع نمود که می‌تواند سبب افزایش آگاهی مقام مسئول از جهات پیرامونی موضوع گردد. در بسیاری از موارد سازگاری کاملی میان آزادیها و صلاح فرد وجود نداشته و یافتن یک نوع سازگاری و مطابقت دادن آن با نظامهای ارزشی اجتماعی، قانونی کاری سخت بوده و حکمت بالایی میطلبد، زیرا در جامعه بروز مشکلات و سختیها و سازگاری امور با یکدیگر پیچیده است. بدیهی است که معمولا انگیزه‌های شخصی و خودخواهانه با مسائل و منفعتهای دیگران درگیر میشود مصلحت در معنای لغوی یعنی آنچه و صلاح و سود شخص یا گروهی در آن باشد و در معنای حقوقی مصلحت به معنای مقتضی، مناسب، متناسب و آنچه بطور معقول مناسب برای حصول است اطلاق میشود. در هر حال باید تعریفی از مصلحت ارائه گردد. این امر در عرصه بین‌المللی با انتشار نظریات عمومی کمیته حقوق کودک به عنوان نهاد ناظر بر اجرای کنوانسیون محقق گردیده که جایگاه زمان و مکان و اشخاص را مهم می‌داند، البته سایر نهادها نیز در مقاطع مختلف با توجه به موقعیت به این امر کمک شایانی نمودند. در عرصه داخلی نیز تعاریف و دیدگاه‌هایی متفاوت در این باب وجود دارد اما آنچه که از نظر نگارنده به ثواب نزدیک‌تر است این بیان استاد محقق داماد است ((مصلحت چیزی است که هم جنبه مادی و هم جنبه معنوی را در بر گرفته و در این میان توجه به اهداف و کمالات انسانی و تأمین نیازهای روحی اهمیت ویژه ای دارد))

۱۸-۷-کودکان و دسترسی به اطلاعات

مبنای حقوقی اصل دسترسی آزادانه کودکان به محتوای اینترنتی را ماده ۱۹ میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی است، که بر آزادی بیان و همچنین حق دریافت و انتقال اطلاعات و آزادی تفحص برای همگان تأکید کرده همچنین در ماده ۱۷ کنوانسیون کودک به دسترسی کودک به تمامی منابع ملی و بین‌المللی خصوصا منابعی که برای سلامتی جسمی و روانی وی مفید است تأکید شده، اما از جمله محدود حقوقی که در میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی ضمن تأکید بر لزوم وجود آن به محدودیت آن نیز اشاره شده انتقال و دریافت آزاد اطلاعات از طریق

رسانه است، که رعایت اصل فوق در صورت مغایرت با احترام به حقوق و حیثیت دیگران و همچنین حفظ امنیت ملی و نظم حقوقی و سلامت و اخلاق عمومی مشمول محدودیت می‌گردد که بی‌شک نقض حریم خصوصی کودکان مشمول این امر است از دیگر سوی تأکید ماده ۲۴ کنوانسیون حقوق کودک بر این امر که کشورها متعهد هستند از کودکان در مقابل همه اشکال سوء استفاده و استثمار جنسی حمایت نماید که این ماده از جمله حقوق برتر می‌باشد.

۱۸-۸- مصادیق کودک آزاری

سازمان بهداشت جهانی، کودک آزاری را به عنوان ((همه انواع بدرفتاری فیزیکی، عاطفی، سوءاستفاده جنسی و غفلت و استثمار (بهره کشی) که سبب آسیب رساندن جدی یا بالقوه برای سلامتی، بقاء، رشد یا کرامت کودکان در چارچوب یک رابطه مسئولیت، اعتماد یا قدرت، می‌شود. » تعریف می‌کند که دارای چهار بعد کودک آزاری جسمانی، جنسی، عاطفی و بالقوه می‌شود.

۱۸-۹- جبران تعدی به حریم خصوصی

حریم خصوصی دارای انواع گوناگونی چون حریم خصوصی مکانی و جسمانی است. در قوانین ایران، به طور خاص، به حفظ حریم خصوصی کودک در فضای مجازی پرداخته نشده و برای حل این نقص باید به مسؤلیت مدنی و یا راه حل قراردادی و یا استناد به قوانین و مقررات عمومی راجع به حفظ حریم خصوصی تمسک جست. هدف از قواعد مسؤلیت مدنی، جبران خسارت زیان‌دیده است و دریافت خسارت، متوقف بر اثبات ارکان دعوی مسؤلیت مدنی است که عبارتند از وجود ضرر، ارتکاب فعل زیانبار و رابطه سببیت. استناد به مسؤلیت مدنی، هنگامی ممکن است که ضرری به کودک یا والدینش وارد شده باشد. یعنی حتی اگر اطلاعات غیرمترافی از کودک گرفته شود باز باید وجود ضرر ثابت شود که این امر همواره رخ نداده و همچنین در صورت ورود زیان، اثبات رابطه سببیت برای والدین کار ساده‌ای نیست. منظور از قرارداد در این زمینه، معمولاً شروط کاربری است که شرکت، آنها را تهیه می‌کند و از خریدار می‌خواهد آنها را بپذیرد. البته اگر پذیرش شروط قرارداد، به منزله سلب حق کودک بر حریم خصوصی باشد، این شروط ممکن است بر خلاف مواد ۹۵۹ و ۹۶۰ قانون مدنی، تشخیص داده شده و باطل است. همچنین، ماده ۴۶ قانون تجارت الکترونیکی، استفاده از شروط غیرمنصفانه را به ضرر مصرف کننده ممنوع اعلام کرده است. در استناد به قوانین نیز ماده ۱۶ کنوانسیون حقوق کودک که ایران در سال ۱۳۷۲ به آن ملحق شده است و همچنین ماده ۱ و ۵۸ قانون تجارت الکترونیکی ۱۳۸۲ و ماده ۱۷ قانون جرایم رایانه‌ای قابل استناد است یا قسمت ۲ ماده ۹۷ قانون کودک مصوب ۱۹۸۹ انگلستان انتشار هرگونه اطلاعاتی که نشان از مشخصات کودک باشد، مغایر با قانون می‌دانند که این می‌تواند شامل عکس و ... نیز باشد که به واسطه آن نشانی، کد و ... کودک را در اختیار عموم قرار می‌دهد، بنابراین علاوه بر آسیب‌های روحی و اجتماعی برای کودک در زمینه نقض حریم شخصی، آسیب‌های جسمی را نیز می‌تواند متعاقباً پدیدار شود، محوری‌ترین بحث در زمینه حریم شخصی، حریم شخصی اطلاعاتی می‌باشد که در خصوص کودکان دارای اهمیت بیشتری می‌باشد، زیرا امکان سوء استفاده بعدی را به وجود می‌آورد. همواره این نقض حق توسط ثالث رخ نمیدهد و گاه خود کودک مراتب نقض حقوق خود را فراهم میکنند، در اروپا علاوه بر آموزش کودکان، نظام مجزایی برای حفاظت از اطلاعات کودکان پیشنهاد شده که طبق آن در مورد کودکان زیر ۱۳ سال، ارائه اطلاعات شخصی در فضای مجازی و آنلاین منوط به رضایت والدین می‌باشد. هم‌اکنون نیز در کشور فرانسه لایحه محدودیت استفاده از شبکه‌های اجتماعی برای کودکان زیر ۱۵ سال را به تصویب رسیده است که بر اساس این مصوبه استفاده کودکان از شبکه‌های اجتماعی صرفاً با اجازه والدین انجام خواهد شد و والدین امکان خواهند داشت حساب‌های کاربری کودکان خود را از دسترس خارج کنند هدف از تصویب این لایحه مقابله با هرزه‌نگاری و آزار و اذیت‌های اینترنتی برای کودکان زیر ۱۵ سال است.

۱۸-۱۰- بازاریابی و تبلیغات در فضای مجازی

امکان خرید آنلاین توسط کودکان، لزوماً به معنی انجام خرید نیست، بازاریابی اینترنتی آنلاین در زمانی که عدم تفکیک محتوا و تبلیغات وجود دارد، مشکل ساز است. برخی از والدین که به دنبال معروف شدن یا داشتن یک صفحه پر طرفدار بوده تا از این راه کسب درآمد کنند. با قربانی کردن هویت کودک را برای رسیدن به آنچه که در سر دارند، تلاش می کنند. در ایران، قانونی برای رصد این بازاریابی و تبلیغات برای کودکان وجود نداشته که تکلیف بر والدین بار نماید تنها قانونی که بدون تکلیف در این خصوص، ماده ۵۷ قانون تجارت الکترونیک مصوب ۸۲ است. اما در حقوق انگلستان به کار گماردن افراد زیر ۱۳ سال به جز سه عنوان کار در تلویزیون، تئاتر و مدلینگ ممنوعیت دارد. اما نباید این سه عنوان هم به طور تمام وقت باشد و مانع از تحصیل و رشد فرد شود.

۱۸-۱۱- سوء استفاده جنسی از کودک در فضای مجازی

فضای مجازی، تاثیر چشم گیری بر سوء استفاده جنسی از کودکان و بسط وسیع آن دارد. به طور عمده دو نوع جرم با هدف گیری قربانیان جنسی در ادبیات تقنینی ایران، اصطلاح «پورنوگرافی» یا «هرزه نگاری» به کار نرفته است و از عباراتی چون «منافی عفت عمومی»، «جریحه دار کردن عفت و اخلاق عمومی»، «مبتذل»، «مستهجن» به این مفهوم اشاره شده است. در عرصه جهانی این امر سبب شده به طور مثال در فرانسه در پی محدود کردن به اشتراک گذاری تصاویر فرزندان از سوی والدینشان در فضای مجازی باشد، در گزارش یورو نیوز در این مورد بیان شده که پنجاه درصد از عکس هایی که به طور معصومانه و بی غرض در رسانه های اجتماعی به اشتراک گذاشته شده اند، از تالارهای گفتگوی سوء استفاده جنسی از کودکان سر در می آورند. یا مثلاً پارلمان اروپا مقررات شناسایی و گزارش سوء استفاده جنسی از کودکان در اینترنت را تصویب نمود البته اجرای این مصوبه پس از تأیید شورای اتحادیه اروپا الزامی می شود و همچنین مقررات جدید فایل های صوتی را در بر نخواهد گرفت، پارلمان اروپا اکنون با رای موافق به مقررات جدید به صورت موقت به ارائه دهندگان خدمات اینترنتی اجازه می دهد به شناسایی و گزارش انتشار مطالبی با محتوای سوء استفاده جنسی از کودکان بپردازند. در قوانین داخلی سابقاً دربرگیرنده هرزه نگاری نیز بود و امروزه حذف شده است. لیکن مقنن در سال ۱۳۹۹ با تصویب قانون حمایت از اطفال و نوجوانان بسیاری از کودک آزاری ها را به طور خاص جرم انگاری نموده و به تعریف مفهوم برخی از اصطلاحات مربوط به آزار جنسی چون فحشا، مبتذل و هرزه نگاری پرداخت. در بند ۵ ماده ۱۰ مقنن برای بهره کشی جنسی از طفل و نوجوان از طریق عرضه، در اختیار گرفتن، وادار کردن برای هرزه نگاری یا سوء استفاده جنسی مجازات حبس تعیین نماید. در بند های ۶ و ۷ و ۸ و ۹ نیز به این مباحث می پردازد لیکن آنچه نباید از نظر دور داشت این است که تصریحی است که مقنن در بند ۹ دارد، در این بند مقنن برخلاف سایر بندها برقراری رابطه جنسی یا آزار جنسی با کودک را در فضای مجازی مورد جرم انگاری قرار داده است. دور از ثواب نیست اگر بگوییم این جرم انگاری شامل تماشای صحنه های مبتذل و مستهجن از کودک در دنیای مجازی نیز باشد. در کشور انگلیس به طور مثال، نوع این رفتار با کودک زیر ۱۸ سال جرم شناخته می شود. این عمل شامل ارسال تصویر یا فیلم خود یا دیگران، تصویر یا فیلم نیمه برهنه یا حتی ارسال پیام جنسی می باشد. قوانین پورنوگرافی انگلستان عمدتاً بر جنبه هایی از قوانین انگلستان در رابطه با فحشا متمرکز است که به اینترنت اشاره خاصی دارد. قانون فحشای بریتانیا توسط قانون عدالت کیفری و نظم عمومی اصلاح شده است که این امر عمدتاً به دلیل ترس از هرزه نگاری کودکان و به ویژه به روزرسانی قوانین بریتانیا با تغییرات تکنولوژیک بود. قانون انتشار محتوای هرز و ناپسند ۱۹۵۹ و ۱۹۶۴ اصلی ترین قوانین مبارزه با اعمال مستهجن در بریتانیا را تشکیل می دهند. بخش ۴۳ قانون مخابرات ۱۹۸۴، ارسال پیام تهدید آکیز و توهین آمیز از طریق سیستم مخابراتی را جرمی قابل حبس با حداکثر مدت زمان شش ماه دانسته، قانون حمایت از کودکان ۱۹۷۸ که با توجه به پورنوگرافی کودکان به تصویب رسید و هدف آن از بین بردن برخی از شکاف های بالقوه در اقدامات در دسترس پلیس و دادستان بود. این قانون به ویژه استفاده از کودکان در عکاسی پورنوگرافیک پرداخته، حتی اگر هیچ گونه سوء استفاده دیگری رخ نداده باشد. قسمت اول قانون حمایت از کودکان ۲۰۱۴ که برای پیشگیری از استثمار کودکان است و انتشار و توزیع این نوع محتوا را جرم می شمارد. در انتها نیز لایحه ایمنی آنلاین که پارلمان انگلیس در سال ۲۰۲۳ با هدف مدیریت فضای مجازی و مسئول کردن شرکت های فضای

مجازی در قبال آنچه «تضمین ایمنی کاربران در فضای اینترنت» خوانده شده به تصویب رساند، که طبق آن پلتفرم‌های مجازی متعهدند و بایستی از دستیابی کودکان به محتوای آسیب‌زا و محتواهای نامتناسب جلوگیری کنند و در صورت عدم تبعیت، سازمان تنظیم‌کننده مقررات رسانه‌ای بریتانیا قادر خواهد بود این شرکت‌ها را نزدیک به ۱۸ میلیون پوند یا حدود ۱۰ درصد از گردش مالی سالانه آنها جریمه کند.

۱۸-۱۲-توریسم جنسی کودکان در فضای مجازی

در این زمینه با پیوستن ایران به تمامی اسناد در این زمینه، حقوق کیفری ایران، ناچار به هماهنگ‌سازی خویش با معیارهای جهانی بوده و مقنن نیز در مقدمه متن قانون الحاق به پروتکل اختیاری کنوانسیون حقوق کودک در خصوص فروش، فحشاء هرزه نگاری کودکان به پیشبینی و ثبات تصویب مجازات جدید در صورت لزوم تاکید می نماید البته با بررسی در قوانین کیفری ایران در می یابیم که رفتاری تحت عنوان توریسم جنسی کودکان به صورت خاص جرم انگاری نشده است. اما به طور مثال مقنن در بریتانیا تعقیب اتباع انگلیسی را به خاطر ارتکاب جرایم جنسی در خارج از کشور تجویز نموده البته با این پیش شرط که این موضوع که عمل جنسی باید هم در کشور خارجی و هم در بریتانیا جرم محسوب شود، که چنین شرطی به این دلیل که توریست های جنسی ممکن است تشویق شوند کشوری را به عنوان مقصد انتخاب کنند که فحشای کودکان را هنوز جرم انگاری نکرده است تا از تعقیب در انگلستان مصون بمانند ، با انتقاد مواجه شده است.

۱۸-۱۳-اهمیت حمایت از کودکان و اجماع جهانی

کنوانسیون حقوق کودک سازمان ملل و پروتکل الحاقی آن مهم‌ترین سند بین‌المللی حقوق کودک و فضای مجازی بوده که تاکنون ۱۹۳ کشور آن را به تصویب رسانده‌اند و ایالات متحده آمریکا تنها عضو سازمان ملل است که آن را تصویب نکرده است، در کنوانسیون از ماده ۱ تا ماده ۴۱ برخی از حقوق کودکان به صورت جامع و نه فراگیر ذکر شده است در این کنوانسیون صریحاً هیچ حقی برای کودکان در فضای مجازی تجویز نشده، و سوی دیگر به این علت که برای فضای مجازی تعریف جامع و مانع و واحد ارائه نگردیده رسیدن به یک معنای واحد دچار مشکل می باشد پس بهتر است دوباره باز تعریف و نگارش شود.

۱۸-۱۴-جرایم میان کودکان در فضای مجازی

رایج‌ترین جرایم را می‌توان در موارد ذیل برشمرد: استثمار جنسی، جرایم با هدف سرگرمی و ماجراجویی، جرایم با هدف کسب منابع مالی، جرایم با هدف انتقام و نفرت، مزاحمت بیشتر هرکهای این گروه، مجرمانی هستند که یا از روی کنجکاوی و یا برای مطرح شدن دست به این اقدام می‌زنند جرم با هدف کسب منابع مالی در میان هرکهای نوجوان به ندرت مشاهده می‌شود بروز جرم با هدف انتقام نیز یا به دلیل طرد شدگی عاطفی از یک سوی در این قشر بروز می‌کند و یا در سنین بالاتر به علت اختلافات و تفاوت های اعتقادی و فکری در این گروه مشاهده می‌شود.

۱۹-نتیجه گیری

موضوع محوری علم حقوق همانطور که از نامش پیداست حق است، مفهوم انتزاعی حق سبب روی آوری به استفاده از ابزار تحلیلی در این زمینه شده است. ساختار تحلیلی هوفلد با تجزیه انواع حقوق و رابطه میان آنها در دو عرصه یکه تازی میکند از یک سوی در تقنین، با شناخت انواع حق و رابطه میان عناصر آن سبب تحلیلی درست و جلوگیری از تعارض قوانین می‌گردد و از سوی دیگر در شناسایی حق برتر در تقابل میان حقوق مختلف و انتخاب راه حل مناسب در رویه قضایی یاریگر نظام قضایی است. برای دستیابی به کمال هر مجموعه باید اجزای آن را به

درستی تعریف و رابطه ی میان آنها را درک و در انتها با درک هدف مجموعه به بازتعریف و مهندسی آنها در بهترین شکل در کنار هم دست یازید. ابتدا باید کودک و حقوق و سلامت مورد تعریف قرار گیرد و مفهومی واحدی برای گریز از برداشتها و اعمال نظر شخصی که امری دور از عدالت است انتخاب گردد. کودک و خانواده و بخش خصوصی و قوه حاکمه بازیگران اصلی این عرصه هستند که باید به حقوق و تکالیف آنها اشاره شود. حریم خصوصی اساسی ترین حقوق هر فرد بوده و کودکان را نیز از آن دربرمیگیرد. این امر در کودکان با توجه به شرایط سنی و قدرت تمیز دارای محدودیت های بیشتری مواجه است، رعایت مصلحت و غبطه کودک در این امر شاهین ترازوی افکار و اعمال است. ورود زود هنگام و استفاده بیش از حد از فضای مجازی آسیب های جسمی و روحی روانی چون اعتیاد و افسردگی و دیابت و... بر کودک تحمیل می کند، بهترین سن ورود به فضای مجازی حداقل ۱۳ سال است و برای ورود به شبکه های مجازی بهترین سن ۱۵ سال می باشد. لجام گسیختگی و عدم مدیریت فضای مجازی سبب خدشه وارد شدن به حریم خصوصی و در معرض بزه قرار گرفتن و آسیب های عدیده ایی خواهد شد. نظام های تقنینی اکثرا به طور ضمنی به این پرداخته و جز در موارد محدود قانون مستقلی وجود ندارد. گسترش فضای مجازی و فضای حاکم بر این بستر لزوم نظارت حاکمیت را بر این فضا روز به روز بیشتر نمایان می سازد لازم است پس از تعریف برخی از پایه های مفهومی این فضا به فهم مشترکی از این فضا نائل شویم تا از ابراز نظر شخصی در این عرصه جلوگیری شود و بعد به باز تعریف مفاهیم مربوط به کودکان و سلامت روحی و جسمی و... با توجه به مقتضیات این فضا پرداخته شود. درست است که کار در این مسیر فراوان و سخت است لیکن

وگر مراد نیابم به قدر وسع بکوشم

به راه بادیه رفتن به از نشستن باطل

References

1. Asadinejad, SM, Asadinejad, SM. (2022). The Relationship between Patients' Informed Satisfaction and Medical Ethics from an Iranian Legal Perspective. *Pravara Medical Review*; Vol:14 (03), Pp.62-63. DOI: 10.36848/PMR/2022/70100.510250. **[In Persian]**
2. Parcham, A, Osiye, AB. (2016). Ethical-Qur'anic solutions in improving the literacy of using virtual space in the family. *Applied ethics studies (ethics)* [Internet]. 7(28 (50 in a row)):37-60. Available from: <https://sid.ir/paper/220539/fa>. **[In Persian]**
3. Tebbit M. *philosophy of law*. New York, Routledge 2017 February; third edition; p110
4. Karimi A; Chalabi A. (1999). Introducing and expanding Houfeld's analytical theory of rights and its application in the field of children's rights. *Journal of Private Law Studies: Autumn* , Year 38 - Number 3, p. 214 . **[In Persian]**
5. Harel A. (2005). Theories of Rights in "The Blackwell Guide to the Philosophy of Law and Legal Theory" Martin P. Golding and William A. Edmundson" Oxford. Blackwell publishing. **[In Persian]**
6. Karimi A; Chalabi A. (1999). Introducing and expanding Houfeld's analytical theory of rights and its application in the field of children's rights. *Journal of Private Law Studies: Autumn* , Year 38 - Number 3, p. 215. **[In Persian]**
7. Harel A. (2005). Theories of Rights in "The Blackwell Guide to the Philosophy of Law and Legal Theory" Martin P. Golding and William A. Edmundson" Oxford. Blackwell publishing. p193
8. Yavari Vesag M. (2012). *The Role of Media in Political and Social*. Qom: Islamic Research Center of Radio and Television. p.67. **[In Persian]**
9. Ansari A, Kiyandpoor M, (2018) Aataie P. Sociological analysis of the effect of using cyberspace on oral culture (Case study: Isfahan). *Journal of Applied Sociology* . 29(1): 18-40. **[In Persian]**
10. Keikhaee A. (2013) Sociological analysis of virtual socio-cultural on young users in Isfahan. Isfahan: Isfahan University. **[In Persian]**
11. United Nations Convention on the Rights of the Child (UNCRC) 20 November 1989.
12. Hosseini M. (2019). The responsibility of governments and mechanisms for the protection of children's rights in virtual space. *Children's Rights Quarterly* Year 1, Number 4, pp (45-48). **[In Persian]**
13. Moin M. (1996). *Farhang Moein*. Amir Kabir Publications. Ninth edition: p.p 3117, 4176. **[In Persian]**
14. Zohravi R. Child from the perspective of the Constitution and the Convention on the Rights of the Child. Available at: <http://www.article.tebyan.net/111567>. **[In Persian]**
15. Available at: <https://www.tandorostikoodakan.ir/fa/news/37>. **[In Persian]**

16. Suri A; Poya Y; Tajeri B.(2018). Psycho-social harms caused by virtual social networks in secondary school female students, *Female Police Studies* 2018 Autumn and Winter: Number 29: pp 57-72. **[In Persian]**
17. <https://salamattv.ir/program/109161>. **[In Persian]**
18. Khoei .A.(1989) *Minhaj al-Salehin*, vol.2, Qom, Madinah Al-Alam Publishing House , 28th edition: p. 53. **[In Persian]**
19. Majlesi .A.(2007) *Bahar al-Anwar*, Tehran, Islamic Publishing House, Volume 29, Issue 4, p.p273, 284 . **[In Persian]**
20. Universal Declaration of Human Rights 1948.
21. International Covenant on Civil and Political Rights 16 December 1966.
22. Rahmdal M.(2005). Human right to privacy. *Journal of Faculty of Legal and Political Sciences* , No. 70, p. 129 . **[In Persian]**
23. <http://www.alephba.org/2015/08>.
24. Abdi F.(2021). Legal Protections of Children under 8 on Instagram. *Child Rights Journal.*; 3(10): 65. **[In Persian]**
25. Beheshti A.(2000). *Islam and Children's Play* .Tehran International Publishing, 1st edition, 212: p. 275 . **[In Persian]**
26. Declaration of the Rights of the child (26 November 1924).
27. Universal Declaration of Human Rights 1948 .
28. <https://www.irna.ir/news/84448913>. **[In Persian]**
29. Soltanifard, Z , Darayi, B.(2018). Good faith in e-commerce law, 5th National Law Conference (Civil Responsibilities Developments in Iran's Legal System), Yazd, <https://civilica.com/doc/940658>. **[In Persian]**
30. Khoei, A.(1998).*Mohazerat fi osol feghh*. Qom, Al-Nashar al-Islami Institute, affiliated to Jama'ah al-Madrasin,first edition, volume 4: p 405 . **[In Persian]**
31. Abdini A, Mashkibaf M. (2021).The place of expediency in the Convention on the Rights of the Child and Family Laws of Iran. *Research and Comparative Quarterly of Islamic and Western Laws*, Year 6, Number 4, p. 191. **[In Persian]**
32. Rasakh M.(2017). *right and expediency*. Tehran, Tarh no Publications,third edition: p. 121. **[In Persian]**
33. Aghaii B.(2003). *Bahman legal culture*, Tehran, Ganj Danesh, 2003, 2nd edition: p. 530. **[In Persian]**
34. Mohaghig Damad.S M. (2016).Determining the rights of a child from the perspective of Imami jurisprudence and its foundations , *Private Law Studies Quarterly* 2016 Vol. 47 p. 161. **[In Persian]**35.

- Butchart A, Harvey AP, Mian M, FURNISS T.(2006). Preventing child maltreatment: a guide to taking action and generating evidence. Genova: World Health Organization.
36. Mohseni F.(2019). The contribution of children and teenagers to criminal protection in virtual and real space. Criminal legal teachings, first issue: p. 1145. **[In Persian]**
37. Hosseini Akbarnejad H. (2013). Analysis of the Convention on the Rights of the Child, Tehran, Publications of the Social Cultural Council of Women and Family 2013, p. 124. **[In Persian]**
38. Available at: <https://parsi.euronews.com/2023/03/11/why-france-trying-to-stop-parents-from-oversharing-childrens-images-online> **[In Persian]**
39. Habibzadeh, M.J., Rahmanian, H.(2011) Obscenity in Iranian criminal law, Judiciary Law Journal, No. 76. P. 92 . **[In Persian]**
40. Available at: <https://parsi.euronews.com/2023/03/11/why-france-trying-to-stop-parents-from-oversharing-childrens-images-online>
41. Available at: <https://parsi.euronews.com/2021/07/08/eu-parliament-adopts-temporary-rules-to-detect-and-report-online-child-abuse>
42. Available at: <https://www.bbc.com/news/technology-59509702>
43. Najafi Abrandabadi AH, Khaleghi A, Zainali AH. (2009).Criminal protection of children against sex tourism from the global ban to the reaction of domestic criminal systems, Journal of Legal Research . No. 50, autumn and winter, p. 105. **[In Persian]**
44. Christopher De Bono C. (2013).Global research agenda for children's rights in the digital age. UNICEF East Asia and Pacific Regional Office, Bangkok. Journal of Children and Media. 8(4): pp 317-335. **[In Persian]**
45. Hosseini M. (2019)The responsibility of governments and mechanisms to protect children's rights in virtual space. Children's Rights Quarterly .first year, fourth issue: pp 42-43. **[In Persian]**
46. Islami I.(2016) Position of Protecting Victims of Cybercrime in Criminal Law and International Law. Journal of Law Islamic. 1(43 Consecutive): 158-182 **[In Persian]**